

1.11. INTERNATIONALIZATION OF HIGHER EDUCATION IN POLAND: STATE INITIATIVES AND THE ROLE OF UNIVERSITY ACADEMIC PUBLICATIONS

1.11. ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ПОЛЬЩІ: ДЕРЖАВНІ ІНІЦІАТИВИ ТА РОЛЬ УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ НАУКОВИХ ВИДАНЬ

Інтернаціоналізація вищої освіти є однією з основних стратегій розвитку університетів у сучасному світі. Вона спрямована на підвищення рівня академічної мобільності (Azhazha et al., 2020; Nestorenko, et al., 2018), розвиток спільних програм та досліджень (Остенда та ін., 2022), а також на просування університетів у міжнародних рейтингах (Остенда та ін., 2023). Інтернаціоналізація вищої освіти в Польщі останніми роками привернула значну увагу як завдяки державним ініціативам, так і зростаючій ролі наукових публікацій. Цей комплексний підхід спрямований на підвищення глобальної конкурентоспроможності польських університетів і залучення іноземних студентів і дослідників.

Міністерством науки та вищої освіти Польщі запустило програму інтернаціоналізації вищої освіти (Minister of Science..., 2024). Ця програма має на меті підняти міжнародний профіль польських університетів. Ключові компоненти даної програми інтернаціоналізації включають:

- фінансування – приблизно 57,5 мільйонів євро виділяється на міжнародні освітні програми, включаючи літні школи та навчання іноземним мовам, тоді як додаткові 112 мільйонів євро зарезервовано для докторських програм з міжнародним охопленням;
- стимулювання реалізації мовних програм – університетам рекомендується розширювати свої пропозиції програм першого та другого ступенів іноземними мовами, щоб залучити іноземних студентів;
- ініціативи з акредитації – підтримка польських університетів в отриманні міжнародної акредитації, яка є важливою для підвищення їхньої репутації та світовому ринку;
- створення стипендіальних фондів для підтримки спільних програм навчання з іноземними партнерами, а також сприяння навчанню польських студентів за кордоном через пільгові кредити.

У січні 2024 року Польща ініціювала національну стратегію, яка координується Національним агентством академічних обмінів. Ця стратегія зосереджена на різних аспектах, включаючи мобільність студентів, обмін викладачами та розвиток міжнародного партнерства (European Commission, 2024b). Стратегія має на меті створити цілісну структуру, яка заохочує співпрацю між польськими інституціями та їхніми іноземними колегами.

Вирішальну роль у процесі інтернаціоналізації відіграють наукові публікації, підвищуючи видимість і авторитет польських вищих навчальних закладів. Наступні моменти підкреслюють їхню важливість:

1) низький рівень цитування польських наукових робіт був визначений як перешкода для залучення іноземних студентів та дослідників. Покращення якості публікацій підвищить рейтинги польських університетів і помітність у міжнародному масштабі (Bilanow, 2007);

2) спільні дослідницькі проекти з іноземними установами не лише збільшують кількість публікацій, але й сприяють академічному обміну та передачі знань. Такі ініціативи, як програма Erasmus+, сприяють цій співпраці, надаючи фінансування для спільних дослідницьких зусиль (European Commission, 2024a);

3) ефективна комунікація результатів досліджень через видатні журнали підвищить статус польських університетів на міжнародній арені. Це важливо для залучення викладачів і дослідників вищого рівня з-за кордону (Bilanow, 2007).

В Польщі процеси інтернаціоналізації значно підтримуються державою, що прагне зміцнити позиції своїх університетів у світовій академічній спільноті. Серед інструментів інтернаціоналізації важливе місце займає видання наукових журналів, які допомагають

підвищити науковий престиж університетів, сприяють обміну знаннями та залученню міжнародної наукової спільноти.

З початку 2010-х років уряд Польщі активно підтримує інтернаціоналізацію вищої освіти шляхом впровадження стратегічних програм, що включають:

- програми стипендій для іноземних студентів – фінансова підтримка студентів з-за кордону для навчання у польських університетах;
- гранти для спільних міжнародних досліджень – надання грантів для співробітництва польських науковців з іноземними колегами;
- підтримка наукових видань – виділення ресурсів для наукових видань, що дозволяє польським університетам збільшити кількість публікацій в іноземних журналах та забезпечити вихід власних журналів на міжнародний рівень.

Ці заходи стимулюють іноземних студентів обирати Польщу як місце здобуття освіти, а також сприяють інтеграції польських науковців у міжнародну академічну спільноту.

Наукові журнали, видані польськими університетами, відіграють ключову роль у просуванні університетів на міжнародному рівні. Видання англomовних журналів, що відповідають міжнародним стандартам якості та включені у глобальні наукові бази, як-от Scopus або Web of Science, мають такі переваги:

- залучення міжнародних авторів – публікації іноземних науковців допомагають розширити академічну спільноту університету та підвищити рівень досліджень;
- зростання цитованості – високоякісні статті, опубліковані в міжнародно визнаних виданнях, сприяють підвищенню цитованості, що, у свою чергу, підвищує рейтинг університету;
- партнерські зв'язки – наукові журнали допомагають зміцнювати партнерські зв'язки з іноземними університетами, адже співпраця у наукових публікаціях сприяє обміну досвідом та ідеями;
- університети Польщі також активно працюють над підвищенням якості видань, що є важливим кроком до включення у міжнародні бази даних і підвищення наукового впливу.

Багато польських університетів вже розпочали роботу над перетворенням своїх журналів на міжнародні видання. Наприклад, Ягеллонський університет та Варшавський університет мають низку наукових журналів, що активно залучають міжнародних авторів і рецензентів. Завдяки державній підтримці та програмам інтернаціоналізації, польські університети мають можливість:

- залучати міжнародних рецензентів, що підвищує об'єктивність оцінювання досліджень;
- надавати доступ до своїх журналів через міжнародні академічні платформи, що збільшує кількість читачів та цитувань;
- створювати міжнародні редколегії, що підвищує довіру з боку іноземних дослідників.

Ці кроки сприяють залученню міжнародних авторів, розширюють географію читачів і підвищують видимість польських досліджень у світовому науковому просторі.

Держава підтримує інтернаціоналізацію наукових видань через фінансування програм, які передбачають технічну та організаційну допомогу університетам у випуску журналів. Уряд сприяє участі університетських видань у міжнародних рейтингах, надаючи кошти на рецензування, редакційні процеси, переклад статей англійською мовою та підключення до великих наукових баз.

Сілезька академія (до 2022 року носила назву «Вища технічна школа в Катовіце») з 2010 року видає науковий журнал під назвою *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Technicznej w Katowicach* (*Zeszyty Naukowe....* н/д). Це періодичне видання служить платформою для публікації результатів наукових досліджень у різних галузях знань, охоплюючи широке коло тем, що відповідають інтересам і потребам наукової спільноти. Статті, опубліковані в журналі, є результатом досліджень як викладачів академії, так і зовнішніх науковців, та проходять ретельне рецензування для забезпечення високої якості наукового контенту. Видання також

індексується в наукометричних базах даних, що сприяє його міжнародному визнанню та доступності для ширшої аудиторії.

Реалізація стратегії інтернаціоналізації Сілезької академії через видання рецензованих міжнародних наукових журналів включає ряд заходів (Табл. 1).

Таблиця 1. Етапи та заходи для підтримки інтернаціоналізації наукового видання

№	Захід	Сутність заходу
1	Створення міжнародної редакційної ради, що об'єднує науковців з різних країн	Залучення вчених з усього світу до складу редакційної ради допомагає забезпечити високий науковий рівень журналу. Така рада представляє різноманітні наукові підходи та міжнародні перспективи, що сприяє інтеграції видання у світовий науковий простір.
2	Можливість публікації статей різними мовами, зокрема англійською, польською та українською	Завдяки можливості публікуватися англійською, що є універсальною мовою науки, журнал стає доступним для ширшої аудиторії. Публікації польською та українською мовами, у свою чергу, допомагають досягати ключових груп читачів у цих країнах і сприяють популяризації місцевих досліджень на міжнародному рівні.
3	Перехід до моделі відкритого доступу	Запровадження відкритого доступу забезпечує безперешкодний доступ до наукового контенту для міжнародної аудиторії, що збільшує вплив журналу, сприяє зростанню цитованості статей та розширює наукову комунікацію.
4	Залучення міжнародних експертів до рецензування статей.	Запрошення фахівців із різних країн для проведення рецензування підвищує якість публікацій. Це також забезпечує об'єктивність оцінювання, що є важливим для довіри наукової спільноти до видання.
5	Сприяння участі міжнародних авторів, особливо науковців з певних галузей чи країн	Залучення науковців з-за кордону дозволяє розширити тематичне та методологічне різноманіття досліджень, представлених у журналі, і водночас підвищує його популярність та престиж у міжнародній науковій спільноті.
6	Розвиток партнерств із міжнародними видавництвами	Співпраця з іноземними видавництвами дає змогу обмінюватися найкращими практиками, вдосконалювати редакційні процеси та покращувати наукову комунікацію, розширюючи охоплення журналу та збільшуючи його науковий вплив.
7	Активне просування та маркетинг журналу серед міжнародної наукової спільноти	Цілеспрямована робота над популяризацією видання на міжнародних платформах допомагає підвищити його визнання, залучити нових авторів і читачів, що, в кінцевому підсумку, сприяє його науковій репутації та авторитетності.

Джерело: складено та доповнено А. Остендою на основі (Остенда, Чернякова, 2023)

Журнал *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Technicznej w Katowicach* було включено до переліку наукових видань і рецензованих матеріалів міжнародних конференцій. Включення до списку сприяє підвищенню видимості публікацій журналу, а також збільшує його вагомість серед інших академічних видань.

Аналіз основних показників рівня інтернаціоналізації журналу *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Technicznej w Katowicach* за 2010 – перше півріччя 2024 років демонструє прогрес у залученні іноземних авторів та використанні кількох мов у публікаціях. За ці роки відбулося розширення мовної палітри видання. У 2010-2014 роках статті публікувалися переважно польською мовою, з рідкісними випадками залучення іноземних авторів. Починаючи з 2015 року журнал включає російську та англійську мови як міжнародні мови, а з 2019 року до мов видання додається також українська мова. З 2020 року англійська та українська мови стають основними, проте до 30% статей номерів журналу продовжує видаватися польською мовою. З 2022 року після повномасштабного вторгнення росії на територію України редакцією журналу було прийнято рішення про виключення російської мови з переліку мов, якими публікуються в журналі статті.

Відбувається зростання кількості іноземних авторів. Перші статті іноземних авторів з'являються у 2013 році (в номер за 2013 рік було опубліковано статтю автора з афіліцією в турецькому університеті). У 2016 році відбулося помітне зростання кількості іноземних авторів, більшість з яких представляють Україну. З 2019 року кількість статей авторів з

України значно зросла, досягаючи піку у 2020 році, коли в 91% з 22 статей автори або співавтори мали афіліацію українських університетів.

У Табл. 2 можна прослідкувати кілька випадків співпраці між авторами з різних країн (наприклад, у 2019, 2020 та 2024 роках були опубліковані статті міжнародних авторських колективів з Польщі, Словаччини та України). У 2023 та 2024 роках у журналі також публікуються статті авторів з Польщі, Словаччини, Боснії та Герцеговини, що вказує на зростання міжнародного співробітництва.

Tabela 2. Основні показники рівня інтернаціоналізації журналу Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Technicznej w Katowicach в 2010 – I півріччі 2024 pp.

Рік	Номер	Мови номеру	Кількість статей	Кількість статей співробітників WST / AŚ	Кількість статей закордонних авторів
2010	1	польська	9	9	
	2	польська	5	3	
2011	3	польська	7	4	
2012	4	польська	5	4	
2013	5	польська	6	3	1 – Туреччина
2014	6	польська	9	8	
2015	7	польська, російська	16	12	1 – Біларусь
2016	8	польська, англійська, російська	24	16	6 – Україна
2017	9	польська, англійська	12	1	1 – Хорватія 2 – Словаччина 1 – Україна
2018	10	польська, англійська, російська	23	7	1 – Хорватія 8 – Україна
2019	11	польська, англійська, російська, українська	13	1	11 – Україна, 1 – колектив авторів з Польщі, Словаччини та України
2020	12	англійська, російська, українська	22	-	20 – Україна 2 – колектив авторів зі Словаччини та України
2021	13	польська, англійська, російська, українська	27	9	18 – Україна
2022	14	польська, англійська, українська	15	9	6 – Україна
	15	польська, англійська, українська	14	3	10 – Україна
2023	16	польська, англійська, українська	15	2	1 – автор з AŚ, афілійований з університетом з Боснії та Герцоговини, 10 – Україна (в тому числі 1 – співавтор зі Словаччини)
	17	польська, англійська, українська	13	3	5 – Україна, 1 – Словаччина
2024	18	польська, англійська, українська	12	2	7 – Україна 1 – колектив авторів з Польщі та України

Джерело: складено та доповнено А. Остендою на основі (Остенда, Чернякова, 2023)

Кількість статей у кожному випуску коливалася від 5 до 27, з найбільшим числом у 2021 році (27 статей). Починаючи з 2020 року, середній обсяг статей на випуск стабільно високий, що свідчить про збільшення інтересу як з боку авторів, так і читачів. З 2022 року журнал починає видаватися двічі на рік.

Редакційна структура та наукова рада журналу *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Technicznej w Katowicach* є важливим елементом, що сприяє його інтернаціоналізації. У складі редакційної колегії та наукової ради представлено фахівців з різних країн, включно з Польщею, Україною, Словаччиною, Словенією, Німеччиною, Великобританією, Азербайджаном, Чехією, Грецією та Болгарією. Такий міжнародний склад підкреслює відкритість видання до міжкультурного обміну і глобального наукового діалогу.

Представництво науковців з різних дисциплін, як-от соціальні, технічні науки, архітектура, мистецтво та психологія, робить журнал мультидисциплінарним і привабливим для широкої аудиторії. Крім того, участь експертів із закордонних університетів, таких як Університет Лінкольна (Велика Британія) і Технічний університет Міттельгессена (Німеччина), забезпечує інклюзію західноєвропейського наукового досвіду, що підвищує престиж і вплив видання на міжнародному рівні.

Особливе значення має включення редакторів із різних мовних груп, які відповідають за редагування текстів українською, англійською та польською мовами, що полегшує доступність журналу для міжнародної наукової спільноти. Участь науковців з України, Німеччини та Чехії, які представляють різні вищі навчальні заклади, підвищує видимість досліджень з Центральної та Східної Європи, інтегруючи їх у глобальні дослідницькі мережі.

Аналізуючи зміну списку рецензентів цього журналу за останні роки, можна виявити низку факторів, які можуть мати вплив на інтернаціоналізацію журналу. Варто зупинитися на наступних ключових моментах.

1. Збільшення участі міжнародних рецензентів. У складі рецензентів є фахівці не лише з Польщі, де видається журнал, але і з України, Чехії, Словаччини та інших країн. Ця динаміка сприяє інтернаціоналізації, оскільки розширення географії залучених експертів дозволяє журналу привертати увагу дослідників і авторів з різних країн. Міжнародна співпраця з науковцями з України, що є постійною протягом останніх років, відображає зусилля редакції щодо підтримки транскордонних наукових обмінів.

2. Збалансований підхід до дисциплін. До складу рецензентів входять експерти з різних галузей, зокрема економіки, педагогіки, архітектури, психології та технічних наук. Це свідчить про мультидисциплінарний характер журналу, що також сприяє залученню міжнародної аудиторії, яка працює в різних наукових напрямках. Це може збільшити обсяг міждисциплінарних досліджень у журналі, що робить його привабливим для ширшої міжнародної спільноти.

3. Співпраця з рецензентами з українських установ. У 2024 році у складі рецензентів представлені численні українські університети та академії, такі як Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана, Одеський національний університет ім. І. Мечникова, Національний університет біотехнологій та інші. Постійна співпраця з українськими науковими установами сприяє інтеграції українських дослідників до міжнародного наукового дискурсу, що відповідає загальним трендам інтернаціоналізації вищої освіти та наукових досліджень у Європі.

4. Розширення участі фахівців з країн ЄС. Присутність рецензентів з країн-членів ЄС, таких як Чехія та Словаччина, свідчить про інтерес до розширення європейської співпраці. Це може збільшити впізнаваність журналу в країнах ЄС і підвищити його престиж серед науковців у Європі. Такий підхід може також залучати більше міжнародних публікацій, що підвищує цитованість та впливовість журналу.

5. Зменшення залежності від локальних рецензентів. Якщо на початкових етапах (2010-2014 рр.) рецензенти переважно походили з Польщі, то в останні роки їх склад значно розширився за рахунок фахівців з-за кордону. Це свідчить про перехід від локально орієнтованого видання до більш глобально інтегрованого.

6. Постійність та стабільність співпраці з міжнародними рецензентами. Чимало рецензентів, таких як, наприклад, Наталя Афанас'єва та Валентина Смачило, залучені до рецензування журналу протягом кількох років поспіль, що створює певну стабільність та підвищує довіру до якості рецензій. Стабільність співпраці з відомими міжнародними фахівцями може посилювати імідж журналу як надійної платформи для публікацій.

Таким чином, відданість Польщі посиленню інтернаціоналізації її системи вищої освіти є очевидною через різноманітні державні ініціативи та стратегічний наголос на покращенні наукових публікацій. Необхідні постійні зусилля, щоб подолати існуючі проблеми та повністю реалізувати потенційні переваги більш глобально залученого академічного середовища. Інтернаціоналізація вищої освіти в Польщі є стратегічним пріоритетом, що підтримується на державному рівні через фінансування освітніх та наукових програм, стимулювання обміну студентами та науковцями, а також підтримку університетських видань. Видання наукових журналів виступає важливим інструментом інтернаціоналізації, оскільки допомагає залучати міжнародну наукову спільноту, сприяє підвищенню якості досліджень та рейтингу університетів.

Політика Міністерства науки та вищої освіти Польщі щодо створення та оновлення списку наукових журналів є потужним стимулом для польських науковців до публікацій у високореєтингових журналах (Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, 2024). Такий підхід дозволяє об'єктивно оцінювати внесок наукових установ та їхніх співробітників у розвиток науки, підвищує конкурентоспроможність польських науковців на міжнародному рівні та сприяє зростанню престижу польської науки у світі. Підтримка держави сприяє подальшому розвитку інтернаціоналізації польських університетів, а наукові видання стають важливим інструментом для зміцнення їх позицій у глобальному освітньому просторі.

Аналіз показників інтернаціоналізації журналу демонструє поступову трансформацію з переважно національного видання на міжнародне, з акцентом на публікації англійською та українською мовами. Значний внесок українських авторів, а також статті з міжнародного співробітництва, зумовлюють високий рівень інтернаціоналізації, що сприяє зростанню академічного престижу журналу на міжнародному рівні. Інтернаціональна структура редакційної колегії та наукової ради журналу є стратегічним кроком до підвищення його впливу у світовій науковій спільноті. Це також сприяє залученню нових авторів з різних країн та галузей, розширюючи міжнародне визнання *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Technicznej w Katowicach* і сприяючи його включенню до міжнародних наукометричних баз. Залучення міжнародних рецензентів, особливо з країн ЄС та України, розширення галузевого спектра експертизи та стабільна співпраця з міжнародними фахівцями сприяють інтернаціоналізації журналу. Ці зусилля можуть покращити міжнародну репутацію журналу, залучити ширшу аудиторію авторів і читачів з різних країн, підвищити рівень цитованості та загальну впізнаваність у міжнародній науковій спільноті.

Література:

1. ОСТЕНДА, А., НЕСТОРЕНКО, О., КАПЛУНОВСЬКА, А., & МАКАРЕНКО, Т. (2023). Місце інтернаціоналізації в рейтингу університетів: методологічні аспекти. *Наукові записки БДПУ. Серія: Педагогічні науки*, 2, 41-55. <https://doi.org/10.31494/2412-9208-2023-1-2-41-55>.
2. AZHAZHA, M., NESTORENKO, T., & PELIOVA J. (2020). Trends of international student migration. In: *Management and administration in the field of services: selected examples*. The Academy of Management and Administration in Opole, 126-137. URL: <http://surl.li/mlzoi>.
3. BILANOW, K. (2007). An International Education Policy for Poland. *IEE Networker*. URL: <https://perspektywy.org/fundacja/publications/8-an-international-education-policy-for-poland>.
4. *European Commission* (2024a). Global and intercultural dimension in curriculum development. URL: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/other-dimensions-internationalisation-higher-education>.

5. *European Commission* (2024b). Strategies promoting mobility and internationalisation. URL: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/mobility-and-internationalisation>.
6. *Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego* (2024). Komunikat Ministra Nauki z dnia 5 stycznia 2024 r. w sprawie wykazu czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych. URL: <https://www.gov.pl/web/nauka/komunikat-ministra-nauki-z-dnia-5-stycznia-2024-r-w-sprawie-wykazu-czasopism-naukowych-i-recenzowanych-materialow-z-konferencji-miedzynarodowych>.
7. *Minister of Science signed the Higher Education Internationalisation Program* (2024). URL: <https://study.gov.pl/news/minister-science-signed-higher-education-internationalisation-program>.
8. NESTORENKO, T., OSTENDA, A., PERELYGINA, L., & ILINA YU. (2018). The Impact of Foreign Students on Internationalization of University and on the Economy of a Host City (Case of the Katowice School of Technology). *Capacity and resources for sustainable development: the role of economics, business, management and related disciplines. EDAMBA-2018*. Conference Proceedings of International Scientific Conference for Doctoral Students and Post-Doctoral Scholars. 17-19 April 2018, 356-366. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/12722>.
9. OSTENDA, A., & CHERNIAKOVA, ZH. (2023). Place of scientific journals publication in the internationalization of higher education. *Vzdelávanie a spoločnosť VIII*. R. Bernatova, T. Nestorenko (Eds.). Vydavateľstvo Prešovskej Univerzity, 169-175. URL: <https://griml.com/gjlsL>.
10. OSTENDA, A., KRAVCHENKO, N., ISTOMINA, D., ALIEKSIEIEVA, G., NESTORENKO, T., & HORBATIUK L. (2022). Роль засобів ІКТ в організації процесу інформування учнів під час карантину. *Zeszyty Naukowe WST*, 15. 109-126. <https://doi.org/10.54264/0037>.
11. *Zeszyty Naukowe* (2024). Lista Recenzentów. URL: http://www.wydawnictwo.wst.pl/zeszyty_naukowe/lista_recenzentow/.
12. *Zeszyty Naukowe* (н/д). *Zeszyty Naukowe*. URL: http://www.wydawnictwo.wst.pl/zeszyty_naukowe/.